

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Mgr. Radovana Havelce a soudců JUDr. Jana Vyklického a JUDr. Zory Šmolkové, v právní věci žalobce: **Ing. J. H.**, proti žalovanému: **Generálnímu finančnímu ředitelství**, se sídlem Praha 1, Lazarská 7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 5. 8. 2014, č. j. 15 Af 165/2013 – 64,

t a k t o :

I. Kasační stížnost se zamítá.

II. Žádnému z účastníků se nepřiznává náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Usnesením ze dne 5. 8. 2014, č. j. 15 Af 165/2013 – 64, Krajský soud v Ústí nad Labem (dále „krajský soud“) nepřiznal žalobci (dále „stěžovatel“) osvobození od soudních poplatků a nevyhověl návrhu stěžovatele na ustanovení zástupce.

Krajský soud rozhodl poté, kdy stěžovatel nesdělil informace, specifikované v prohlášení o osobních, majetkových a výtěžkových poměrech, přestože byl v přípisu ze dne 11. 7. 2014, č. j. 15 Af 165/2013 – 62 poučen, že nebude-li připojený formulář o osobních majetkových a výtěžkových poměrech zaslán soudu zpět náležitě vyplněný, soud návrhu nevyhoví. Krajský soud neměl za této situace možnost učinit kvalifikovaný závěr, zda stěžovatel nemá dostatečné prostředky pro zaplacení soudního poplatku. Za takové situace měl tudíž podklady jen pro rozhodnutí stěžovateli osvobození od soudních poplatků nepřiznat. Jelikož splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků představuje jednu z podmínek pro ustanovení zástupce, krajský soud nemohl vyhovět ani návrhu stěžovatele na ustanovení zástupce.

Proti tomuto usnesení krajského soudu brojí stěžovatel kasační stížností ze dne 19. 8. 2014, ve které však prezentuje pouze zcela obecné důvody. Žádosti o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce označil za „objektivně důvodné“. Též upozornil, že neměl možnost se „jakkoliv vyjádřit“ k závěrům soudu o jeho žádostech. Na výzvu Nejvyššího správního soudu stěžovatel doplnil kasační stížnost podáním ze dne 29. 9. 2014. V tomto podání požádal o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti a osvobození od soudních poplatků. Stěžovatel opakuje, že se nemohl vyjádřit k závěrům krajského soudu. Dále se dovolává svého ústavně zaručeného práva na soudní ochranu a popisuje (dle jeho názoru) nastalá pochybení správních orgánů a soudů. Stěžovatel též namítá podjatost všech soudců krajského soudu a vznáší návrh na delegaci nutnou.

Závěrem stěžovatel navrhuje zrušení usnesení krajského soudu napadeného kasační stížností a alternativně požaduje, aby Nejvyšší správní soud odstranil z právních předpisů povinné zastoupení advokátem při podání dovolání, kasační i ústavní stížnosti a jejich zpoplatnění soudním poplatkem.

Ke kasační stížnosti se žalovaný vyjádřil podáním ze dne 1. 12. 2014, ve kterém popsal průběh soudního řízení a zpochybnil přípustnost kasační stížnosti pro nedostatek zastoupení stěžovatele advokátem a pro nezaplacení soudního poplatku. Žalovaný též upozorňuje na svévolné uplatňování práva stěžovatelem s procesními obstrukcemi, pročež podle něj stěžovatel nesplňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků. Žalovaný rovněž upozornil, že Nejvyšší správní soud nemá pravomoc rušit zákony. Nakonec též požaduje náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti ve výši 300 Kč za jeden vykonaný úkon právní služby (vyjádření ke kasační stížnosti), a to na základě nálezu Ústavního soudu ze dne 7. 10. 2014, sp. zn. Pl. ÚS 39/13.

Nejvyšší správní soud nejprve posoudil splnění podmínek řízení. Stěžovatel je osobou oprávněnou k podání kasační stížnosti (§ 102 s. ř. s.). V kasační stížnosti, kterou podal včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), uplatňuje přípustné důvody, podřaditelné pod ustanovení § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Z judikatury Nejvyššího správního soudu vyplývá, že v řízení o kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu o zamítnutí návrhu žalobce na osvobození od soudních poplatků není třeba trvat na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení advokátem (srov. rozsudek ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37, dostupný na www.nssoud.cz). Judikatura Nejvyššího správního soudu též dospěla k závěru, že v řízení o kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu o zamítnutí návrhu na ustanovení zástupce žalobce není důvodem pro odmítnutí kasační stížnosti pro nedostatek právního zastoupení (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 4. 2004, č. j. 6 Azs 27/2004 - 41).

Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., vázán jejím rozsahem a uplatněnými stížnostními důvody. Přitom neshledal vady uvedené v ust. § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. *účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť*

pokračování

závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Základní podmínku pro osvobození od soudních poplatků tedy tvoří povinnost žadatele doložit, že nemá dostatečné prostředky. Tuto podmínku však stěžovatel v průběhu řízení před krajským soudem nesplnil. Z ustálené judikatury zdejšího soudu vyplývá, že „[p]ovinnost doložit nedostatek prostředků je jednoznačně na účastníkovi řízení, který se domáhá osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.). Pokud účastník tuto povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje“ (usnesení tohoto soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 - 50, publ. pod č. 537/2005 Sb. NSS).

V posuzované věci tedy stěžovatele stíhala povinnost náležitě a konkrétně doložit vlastní majetkové a výdělkové poměry. Tuto povinnost jednoznačně nesplnil, když krajskému soudu nedoložil řádně vyplněný formulář prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech, tedy se ani nepokusil prokazovat vlastní tvrzení. Stěžovatel v kasační stížnosti tuto skutečnost ostatně nijak nezpochybňuje. Pouze namítá, že se k závěrům krajského soudu nemohl vyjádřit a obecně se dovolává svého práva na přístup k soudu. K tomu je třeba uvést, že znemožnil-li stěžovatel krajskému soudu seznámit se s jeho majetkovými poměry, což je nutná podmínka pro rozhodnutí o osvobození od soudních poplatků, jsou tyto námitky stěžovatele nepřipadné. Stěžovatel byl soudem řádně vyzván k doložení majetkových poměrů a poučen o následcích, jestliže tak neučiní. Pokud vlastní vinou nesplnil tuto svou základní procesní povinnost, není zřejmé, k čemu by se měl dále vyjadřovat. Znovu je třeba zdůraznit, že sám stěžovatel vytvořil překážku dalšího řízení a za této situace krajský soud rozhodl jediným možným způsobem, který odpovídá zákonu.

K návrhu stěžovatele na „odstranění“ soudních poplatků a povinného zastoupení advokátem v řízení před vrcholnými soudními instancemi Nejvyšší správní soud konstatuje, že takovou pravomoc nemá a v demokratickém systému ani mít nemůže.

Pouze jako *obiter dictum* považuje tento soud za vhodné uvést, že požadavek povinného zastoupení advokátem v řízení o kasační stížnosti (§ 105 odst. 2 s. ř. s.) je v souladu s ústavním pořádkem České republiky, což dokládá zejména judikatura Nejvyššího správního soudu a soudu Ústavního. V usnesení ze dne 24. 1. 2005, č. j. 2 Afs 77/2004 - 85, Nejvyšší správní soud zdůraznil, že kasační stížnost je mimořádným opravným prostředkem. Proto zákonná úprava uvedená v § 105 odst. 2 s. ř. s. volí požadavek na kvalifikované právní zastoupení fyzických či právnických osob záměrně, s ohledem na nezbytnost garantované profesní právní erudice zástupce. Nelze tedy dovodit, že by touto úpravou byl stěžovatel neúměrně (nedůvodně) zkrácen na svých ústavních právech, především na právu přístupu k soudu a na právu na právní pomoc v řízení před soudy. Povinné zastoupení advokátem v řízení o kasační stížnosti pak přispívá zejména k zajištění rovnosti účastníků řízení v tom smyslu, aby některý z nich neutrpěl na svých právech právě v důsledku neznalosti zejména procesních ustanovení právního předpisu (srov. usnesení Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 229/98 ze dne 3. 12. 1998, <http://nalus.usoud.cz>).

Žádost stěžovatele o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud zamítl usnesením ze dne 9. 9. 2014, č. j. 3 As 171/2014 - 7. Zaplacení

soudního poplatku v řízení o kasační stížnosti proti usnesení o nepřiznání osvobození od soudního poplatku není v soudní praxi vyžadováno.

K obecné námitce podjatosti všech soudců krajského soudu a návrhu stěžovatele na delegaci nutnou Nejvyšší správní soud uvádí, že identická námitka a návrh stěžovatele již byly v projednávané věci posuzovány zdejším soudem, který usnesením ze dne 2. 7. 2014, č. j. Nao 217/2014 – 58 rozhodl, že soudci krajského soudu nejsou vyloučeni z projednávání a rozhodování ve věci sp. zn. 15 Af 165/2013. Žádné nové skutečnosti opět stěžovatel ve své nynější námitce podjatosti neuvedl a jeho žádost je tak zcela bezpředmětná.

Lze tedy uzavřít, že kasační důvod dle § 103 odst. 1 písm. d) není dán. Nejvyšší správní soud proto posoudil kasační stížnost jako nedůvodnou a jako takovou ji dle § 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s. zamítl.

O nákladech řízení rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, proto mu právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti nenáleží. Žalovaný požadoval paušální náhradu nákladů ve výši 300 Kč v souvislosti s jedním úkonem právní služby, spočívajícím v písemném vyjádření ke kasační stížnosti podle § 13 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů. Nárok na paušální náhradu nákladů dovodil na základě § 36 odst. 1 s. ř. s. a nálezu Ústavního soudu ze dne 7. 10. 2014, sp. zn. Pl. ÚS 39/13. Podle tohoto nálezu *„[z]ásadu rovnosti účastníků řízení ve smyslu článku 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod naplňuje přiznání paušální náhrady coby náhrady hotových výdajů podle jejich demonstrativního výčtu v § 137 odst. 1 občanského soudního řádu i účastníkovi řízení, který advokátem zastoupen není, a to v situacích, v nichž by účastníkovi řízení zastoupenému advokátem byla přiznána taková náhrada podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu.“* Nejvyšší správní soud však zdůrazňuje, že oproti civilnímu soudnímu řízení je soudní řízení správní specifické tím, že na straně žalované zpravidla vystupuje správní orgán hájící své rozhodnutí v rámci své pravomoci a působnosti. Tuto skutečnost reflektuje i judikatura Nejvyššího správního soudu, zejména rozsudek ze dne 26. 4. 2007, č. j. 6 As 40/2006 - 87, publ. pod č. 1260/2007 Sb. NSS, podle kterého *„(...) v případě, že v soudním řízení správním vystupuje jako účastník orgán veřejné správy v oboru své působnosti, není v zásadě důvodně vynaloženým nákladem, pokud se v takovém řízení nechá zastoupit. (...) Stejně tak Vrchní soud v Praze konstatoval, že povinnost správního úřadu jím vydané rozhodnutí hájit na soudě proti správní žalobě představuje samozřejmou součást povinností plynoucí z běžné správní agendy.“* (zdůrazněno NSS). Nelze proto spravedlivě žádat na žalobci, aby hradil náklady, vzniklé tím, že správní úřad udělil k zastupování plnou moc advokátovi (srov. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 1. 1998, č. j. 6 A 90/96 - 23).“ Z citované judikatury vyplývá, že žalovanému by nemohla být přiznána paušální náhrada nákladů ani tehdy, jestliže by byl zastoupen advokátem. Obdobně argumentuje i současná judikatura Nejvyššího správního soudu, například v rozsudku ze dne 27. 11. 2014, č. j. 4 As 220/2014 – 20, nebo v rozsudku ze dne 7. 1. 2015, č. j. 1 Afs 225/2014 – 31. V uvedeném smyslu nejsou judikurní závěry Ústavního soudu a Nejvyššího správního soudu v kolizi, nýbrž se nacházejí ve vztahu logické návaznosti. Uplatněnému nároku žalovaného na náhradu paušálních nákladů proto nelze vyhovět.

pokračování

P o u ě n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 26. února 2015

Mgr. Radovan Havelec
předseda senátu